

Izhaja vsako soboto zjutraj. Vsaka druga številka ima poučno zabavno lustrirano prilogo „Družinski Prijatelj“. Uredništvo „Zarje“ je v Trstu Via dell'Acquedotto št. 91. (pritličje). Tja je treba nasloviti vse rokopise, ki naj se objavijo v listu ali pa v prilogi „Družinski Prijatelj“. Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

ZARJA

Upravništvo „Zarje“ je v Trstu, ulica delle Poste št. 9. Sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Naročnina „Zarje“ s prilogo je za vse leto naprej po pošti K 6.— za pol leta K 3.— Posamezne številke po 6 v. Cena inseratom je 10 vinarjev za enostopno petič vrsto. Pri večkratnem objavljenju primeren popust. Poštno-hranilnični račun št. 6439.

Ustanovni občni zbor S. K. S. Z. v Trstu.

Sami sebi nismo mogli verjeti, da nas je toliko, ko smo pretečeno nedeljo videli prihajati velikanske trume naših mož in žena iz Trsta, okolice in Istre na ustanovni shod „Slovenske kršč.-socialne zveze“ s sedežem v Trstu. Pa to ni bil več shod, ampak bila je sijajna manifestacija krščansko socialnega gibanja ob Adriji. Zgornja dvorana obrtno-konsumnega društva pri sv. Ivanu je bila že veliko pred napovedano uro nabito polna. A ljudje so še vedno prihajali. Zato smo morali iti zborovati v velikansko spodnjo dvorano. Pa tudi ta dvorana je bila takoj prenapolnjena, tako da veliko ljudi ni moglo notri. Prišlo je toliko ljudi, da so bili vsi prostori, zgornji in spodnji tako napolnjeni, da so ljudje sami govorili: danes smo pa tako natlačeni, kakor sardele.

Naravnost lep je bil prihod vrljih Boljunčanov in Dolinčanov. Prikorakali so v impozantnem sprevodu — nad 200 oseb po številu. Posebno lepo je bilo videti vrlja dekleta s slovenskimi trakovi. Vsa čast neustrašenim Boljunčanom in Dolinčanom.

Prihitel je tudi pevski zbor „Slov. kat. izobr. društva v Škednju, broječ nad 50 izvrstno izvežbanih pevcev. — Prišle so na shod tudi naše zavedne mladenke iz Trsta in to v tako velikem številu, da res zaslužijo vsako pohvalo. Manjkalo ni seveda tudi obilice naših mož iz Trsta.

Vsem tem so se pridružili še domačini — Svetoivančani v tako lepem številu, kakor nismo nikdar pričakovali.

Zgornja dvorana je bila lepo okrašena, razhiše pa so plapolale slovenske trobojnice, kar so napravili vrlji mladeniči svetoivanski.

Zahvaliti se moramo tudi slavnemu obrtno-konsumnemu društvu, ki nam je prepustilo prostore za zborovanje brezplačno. Povdarjamo, da je to društvo edino, ki gre nam na roko in ki ga

LISTEK

Bridke ure.

Povest. Spisal Ilovski.

„Skrbeli ste, ha, ha! To vam povejo sosedi, ako ste pozabili. Nu jaz vam tudi povem, o jaz vem še dobro, o jaz vem, da nisem imel nikdar matere. Zato pa sem prišel sedaj, da vam pripravim par veselih uric. Prokleta! Ali je bila to mati, ki še jesti ni dala svojemu otroku? Bog kaznuj tako mater. Gorje tudi sinu, ki ima tako — — — ne vem kaj bi rekel, tako hudobno mater. Prokleta, prokleta!“ —

Tolkel je divje ob tla, po klopeh, mizi in kamor je prišlo ter pobil in razmetal vse, kar mu je prišlo pod roke.

Mati pa je trepetala — pred svojim sinom, pred groznim in divjim mladeničem ter ga skušala na vse mogoče načine pomiriti.

„Miruj, za božjo voljo, miruj in bodi pameten! Kaj poreko sosede?“ — Kaj poreče Bog, ker tako spoštuješ njegovo zapoved do stare, revne matere?“

Da, da! Kaj poreče Bog taki materi, ki je sama porinila svojega sina v pekel? In to ste storili vi z menoj. Vi, vi ste krivi, da me preganja ves svet in sovraži, da kažejo za menoj, da se me ogiblje vsak, vi ste krivi, da pridejo sedaj le morda orožniki in me odpeljejo uklenjenega. — Kako boste tedaj gledali svojega sina? Morda se vam bo še smilil ta ubogi sin? Kaj ne? Da še le takrat se vam bom smilil, kadar me potegnejo na vešala. Prej menda ne boste imeli sočutja z menoj, kakor

prav vsled tega ljuto napadajo našprotniki. Zato prav iskreno priporočamo to društvo vsem našim somišljenikom.

Občni zbor je otvoril sklicatelj urednik Cenčič. Govoril je približno sledeče: Otvarjam ustanovni občni zbor S. K. S. Z. s sedežem v Trstu. Najprvo vas vse skupaj prav pristrčno pozdravljam in se vam zahvaljujem, da ste se v tako obilnem številu udeležili današnjega shoda. Posebno mi je čast pozdraviti g. deželnega odbornika dr. Evgena Lampeta iz Ljubljane. (Viharni dolgotrajni živjoklici.) Iskreno pozdravljam vrlje Boljunčane obojega spola, ki stoje tako pogumno v naših vrstah, vkljub neznosnemu terorizmu in surovosti nasprotnikov. (Klici: Živeli Boljunčani!) Pristrčno pozdravljam „mrtvorojeni deteti“ iz Škednja in Doline. — Hoteli so nasprotniki še pred rojstvom zadušiti ti dve društvi, nastopili so s prav njim lastno neolikanoštvjo, poskušali vsa sredstva, tako da so bili že sami prepričani, češ kaj vendar more postati iz tako malega, slabotnega deteta, ki je povrh še mrtvorojeno. A varali so se. Dete v Škednju, kakor ono v Dolini je oživelo in v kratkem času zrastle v krepkega, nepremagljivega moža. (Burno odobravanje.)

Predragi! Podajmo si vsi složno roko v boju za rešitev našega ljudstva. Prepričan sem, da se nam bodo rade pridružile tudi ženske, ki pri vseh narodnih zavzemanjih važno mesto pri delu za pravi blagor domovine.

Da hočejo tudi pri nas sodelovati, je priča njihova obilna udeležba na današnjem shodu: bodite prav pristrčno pozdravljene!

Cenjeni zborovavci! Današnji shod bo priča, da ni res, kar nam tolikokrat očitajo nasprotniki, da smo mi katoličani — — — razraženi ljudske izobrazbe, da poneumljamo ljudstvo, da smo celo protinarodni. Ne, mi ne nasprotujemo izobrazbi ljudstva.

Prav nasprotno, mi iskreno želimo, da se naše ljudstvo izobrazbi. Mi hočemo duševni kapital ljudstva naložiti, da bo nosil sto in več odstotkov. Mi preveč ljubimo narod slovenski, da bi ga nameravali poneumljati. In da smo protinarodni? Vprašam vas, predragi, kedaj in kje ste v kakem našem društvu zapazili le trohlico protinarodnosti?

sploh še nikdar. Razposajen sem vam bil, vedno hudoben in pravi lump, kaj ne? Drugače me niste imenovali. In če sem že tak, kdo za Boga je kriv temu? Ali morete reči, da ste nedolžni, ali imate kaj lahko vest, kadar se spomnite na me, če se morda kedaj? Glejte mati, sicer ste mi vse drugo prej, kakor to, kar vas imenujem, glejte svojo pest tukaj bi vzdignil in po vas bi bilo, ako bi se mi ne smilila vaša črna duša. Zato pa vas le proklinjam, vi hudobna mati! Proklinjam na dno pekla!“

„Joj, joj — — — gorje mi! Moj lastni sin me proklinja! Moj sin, moj sin! Kako veliko sem morala zagrešiti! Kako grozno me mora Bog kaznovati, če me sam moj sin proklinja! O milost, milost nebo!“

Brisala si je oči s predpasnikom, premočenim z bridkimi solzami. Lukec pa je proklinjal in razsajal, kakor besen.

Prišli so sosede in ga s silo spravili po dolgem času k pokoju. Staro Tino pa so močili z vodo, ker je bila na zadnje popolnoma oslabela. Ko je prišla zopet k sebi, je tako obupno kričala, da so mislili navzoči, da je zblaznela.

To njih mnenje je lahko čula, zato je odgovorila:

„Ne, ljudje božji, nisem blazna, ne nisem in škoda, da nisem. Potem bi že bilo enkrat konec tega in ne bi slišala več o njem. Tako pa danes mi povedajo, da je napravil to, jutri ono i. t. d. zmeraj ta večna očitanja. Oh, saj vidite, da mi je res zblazneti.“

„Uboga žena!“ je sočutno zašepetala soseda Katra.

Tina je tarnala in jadikovala še dolgo v noč.

Vprašam vas, kedaj vas je kedo izmed nas učil, da bodite protinarodni ali sploh kaj protinarodnega? Kedaj ste zapazili, da mi delujemo v protinarodnem smislu? Mi se držimo svoje vere in in narodnosti, nasprotniki so pa stavili vero v stran in kdor je zmožen zatajiti vero, bo pa stokrat bolj zmožen zatajiti tudi svojo narodnost. Sicer pa nasprotniki s tem, da nam očitajo protinarodnost, sami sebe bijejo po zobeh. Najraje pometajo pred svojim pragom, kjer jim ena sama metla ne bo zadostovala.

Mi čutimo v sebi sveto dolžnost, delati za narodovo blaginjo in čast, za njegov razvoj in napredek, da bo vreden svojih slovenskih bratov na severu in jugu. Tu je zbran cvet naših mož, žena, mladeničev in deklet. Če gledamo te vrste, še ne zgubimo upanja v boljšo bodočnost Slovencev ob Adriji. Zato bodite še enkrat pristrčno pozdravljeni vsi, ki ste prihiteli na naš shod.

Cenjeni zborovavci! vsem vam kličem iskreno: Naprej pod starim geslom: Z Bogom za narod! (Viharno odobravanje.)

Nato je bil z velikanskim odobravanjem izvoljen za predsednika zborovanju g. dr. Lampe, ki je v svojem govoru razvijal sledeče misli:

Nobenega shoda še nisem bil tako vesel kakor današnjega, zlasti ker vas vidim v tako velikanskem številu zbrane. Premajhni so ti lepi prostori za naše zborovanje in prepričan sem, da kmalu ne bo najti v celem Trstu tako velikega prostora, da bi šli vsi naši somišljeniki noter.

Dandanes vse raste. Rastejo mesta množe se ljudstva in napreduje. In stem da svet napreduje, je dolžnost, da tudi mi napredujemo s svetom, kajti, kdor ne napreduje, ostane spodaj. Mi tega nečemo in zato zahtevamo, da se ljudstvo izobrazuje. To je namen naših izobraževalnih društev.

Izobrazba, prosveta, ti dve imeni različni ljudje različno pojmujejo. Nekteri pravijo, da krščanstvo ni več združljivo s prosveto. Po časopisju po shodih in šolah so vrgli med ljudstvo neko mržnjo do krščanstva, da bi tako odtujili ljudstvo od krščanske vere. Proti tem gre naš brezobziren boj. Mi vemo, da so nam naša načela sveta in zato se moramo zanje bojevati, kakor so se boje-

Kako hudo je pač moralo biti to, ker je videla, da je sama veliko zakrivila, da jo po pravici proklinja sin. O to spoznanje je bilo hudo, grozno, ki ji je tako nevsmiljeno razjedalo srce polno žalosti in trpljenja. To je bila velika pokora, — a zaslužena! To so bile bridke ure in najžalostnejše v njenem življenju!

O te bridke ure! . . .

III.

Drugo jutro ni bilo o Lukecu ne duha ne sluha več. To pa ni bilo nikomur novo, ker Lukec je imel navado, da je zvečer prišel in zjutraj zopet odšel, ker ni bil varen pred orožniki, ki so imeli vedno veliko posla z njim.

Za nekaj dni se je zvedelo, da so ga orožniki prijeli radi tatvine in da je bil obsojen za več časa v ječo. Eden ali drugi je bil s tem zadovoljen, češ, vsaj ta čas bom brez skrbi, da mi ta vrag ne vlomi v klet ali kam.

Mati njegova je vedela, da izve kmalu kaj takega in na poboljšanje sinovo ni niti mislila več, vendar ji je bilo poznati na obrazu, kako veliko mora trpeti. Posebno v zadnjem času, ko so se širile slabe govorice o Lukecu vedno bolj, se je postarala za precej let.

Koliko trpi vendar mati, ako vidi, da se njenemu sinu ali hčeri godi slabo, ako vidi, da je nesrečen, ali nesrečna! Koliko bolj pa mora trpeti taka nesrečna mati, ako ve, da je sama kriva nesreče svojih otrok! Pač nepopisna je taka bolest!

Stara Tina je to skušala, bridko skušala. — Minula jo je zgovornost in veselje je zginulo iz njenega srca za vedno in zadovoljnost iz obraza.

vali nekdanj proti Turkom, ki so našim pradedom hoteli iztrgati pravo vero. — Največji učenjaki zatrjujejo, da ni nasprotja med vero in izobrazbo.

Nasprotniki imajo orožje proti nam: strahovanje, zasramovanje po cestah i. t. d. Ampak mi gremo naprej, oni nam škodovati ne morejo, samo če smo mi pogumni in se nikogar ne bojimo. — (Burno odobravanje.) Mi hočemo izobrazbo širiti med ljudstvo. Koliko slabega je na svetu. In zlasti mladi človek ne ve sam, kam bi se obrnil. Zato se ustanovljajo društva, v katerih se združujejo moči posameznikov v močno enoto, ki je nepremagljiva. Zato vas pozdravljam danes, ko ustanovljate zvezo ljudi poštenih in za krščansko izobrazbo vnetih ljudi.

Izobraževalna društva so zibelka vsega novega napredka med Slovenci. Vsako društvo pa mora imeti knjižnico in dobre časopise. Našli smo talente med ljudstvom, o katerih ne bi nihče vedel, če ne bi bilo društev. — To je lepo pokazal zadnji štrajk papirnega delavstva na Kranjskem. Vodili so ta štrajk, ki je bil eden največjih v Evropi moške in mladeniči iz naših izobraževalnih društev. In izvojevali so štrajk s popolnim uspehom. Takih mož in mladeničev hočemo po vseh krajih, Bog daj tudi pri vas!

V naših društvih mora pa vladati edinost in disciplina. Zato je potrebna telovadba. Gojiti moramo tudi petje. Dobre pesmi pojte in dobro jih pojte!

Mi organiziramo ljudi z resnico, dobroto, lepoto. Gorje pa sovražniku, ki vzgaja ljudstvo v surovosti.

Narod bomo rešili, da vzgajamo pogumen narod, ki pozna pravice in ki z delom zmaga. Sovražnik naroda je, kdor omaja versko zavest. Verska zavest, ta naj vedno prešinja našo organizacijo (Burno dolgotrajno odobravanje).

Za dr. Lampetom je govoril priprost kmečki mladenič Ivan Križman. Njegov govor, ki ga je popolnoma samostojno sestavil, prinašamo v celoti, saj se celo tržaški dnevnik zanima zanj. Govoril je sledeče:

Dragi bratje in sestre! Mili gostje! V imenu svetoivanskega kršč. soc. izobraž. društva bodite mi srčno pozdravljeni, vi ki ste prišli iz Trsta, iz veselega Škedenja, vi ki ste prihiteli iz junaškega brega, in drugih sel vinorodne Istre, na današnje pomenljive zborovanje. Ker je današnje zborovanje vzgojevalno, zato dovolite meni kmečkemu mladeniču, da na kratko opišem delovanje naših izobr. društev po vzgledu našega društva, zato ker si je življenje in trpljenje naših društev več ali manj podobno, in zato, da se oni člani, ki postajajo vsled preganjanja in zaničevanja od strani nasprotnikov malodušni, navzamejo novega poguma za nadaljne boje, ker bodo spoznali, da niso osamljeni, ko morajo trpeti. — Leto se bliža h koncu, odkar je ustanovljeno naše sl. kršč. soc. izob. društvo. Kmalu je minulo to leto, in vendar smo hvala Bogu v tem kratkem času mnogo napredovali in mnogo koristnega storili. Ustanovili smo si

Samovala je v svoji kočici in med ljudi je prišla redko kdaj. Na delo ni mogla več hoditi in živela se je od krvavih žuljev iz mladih dni. Mislija je enkrat, ko se je morala potiti od zore do mraka in ko je varčevala vsak vinar, da bo na stare dni lepo v miru vživela, kar si prihrani. In sedaj je prišel tisti čas, s katerim se je tolažila vedno, a ni ga vesela nikakor, imela je v posojilnici in pri raznih ljudeh toliko, da je bila lahko brez skrbi za dalj časa, do smrti, če tudi bi je Bog ne poslal tako hitro k njej. — Pa ni bila zadovoljna s prihranjenim denarjem. Kolikokrat se je pokesala, da je hranila in hranila, ker ji vendar ne da zaželjene zadovoljnosti, temveč nasprotno.

Večkrat se je spomnila na uboega Lukea in tedaj ji je govoril nek glas: „To ni Tvoje, ukradla si sinu!“ In to očitjanje je bilo grozno, nezno, take ure prebridke!

* * *

Ko je bil Lukec zopet prost, si je najprej preskrbel nekaj drobiža in nato je krenil v pred mestno gostilno. Kakor nalašč je dobil tam rojaka Žefovega Toneta. Ta je bil denaren, zato pa je Lukec rade volje prisedel k njemu. Pila sta in bila vesela, da je bilo kaj. Za nekaj časa je prišel še tretji, krojač Miha iz Peči. Ta in Lukec pa nista bila bogve kako dobra prijatelja. Že od nekdanj se nista mogla lahko videti in vzrok je bil neko dekle, s katerim sta se oba seznanila. Lukec ga je imel sedaj že precej pod kapo in zato sta si bila z Miho hitro v laseh. Beseda je dala besedo, razžaljenje na obeh straneh in oba sta se hotela maščevati, zato pa je prišlo, še sama nista

v prvi vrsti ljudsko knjižnico, ki šteje okoli 250 knjig, zdravega poštenega berila, ne pa strupa in okuženega berila. kakoršno nudijo naši nasprotniki. Poleg tega smo se začeli učiti telovadbe in tamburanja, imeli smo tudi mnogo koristnih predavanj, in drugih enakih poučljivih stvari.

Zgradili smo si tako svoj tabor, tabor katerega ne premagajo valovi sovražnikov. Iz tega tabora, ki stoji na krščanski podlagi se moramo mi bojevati proti našim nasprotnikom. — Mnogo so govorili in rovali naši nasprotniki proti našemu društvu, ter skušali naše poštene mladeniče zvesti na svoje limanice, da bi se potem naše društvo zrušilo, ali ni se jim posrečilo, in se jim tudi ne bode. — Res jih je izstopilo par iz našega društva to so pa bili tisti, kateri niso bili za nas, vendar nas to nič ne plaši! Kakor se čisti novo vino, tako se čisti tudi novo društvo. In kakor kmet pregleduje in pretaka vino ter skrbi, da se mu isto ne pokvari, prav tako mora skrbeti o b o r, da se v društvu ne pomešajo dobri z slabimi t. j. da slabi člani ne pokvarijo še dobrih. — Mi imamo rajši manjše število članov, a tisti, ki so, naj bodo zvesti, poštene in trdni člani društva.

Naši nasprotniki pa si niso prizadevali, da bi uničili samo naše društvo, temveč vsako društvo, ki stoji na krščanski podlagi bi radi uničili in poteptali. — Kršč. izob. društev se oni bojijo, kakor zastrupljenih pušic. Da se res bojijo se razvidi lahko iz tega, da če se napravi šod ali tudi samo predavanje kršč. društva, že prihitijo izivat, se širokoustit in žvižgat. — Naj le žvižgajo, saj je to menda njih edina izobrazba: „Edinost“ čitati, pa žvižgati.

Sline cedijo, ko vidijo kako rastejo, kršč. izob. društva, a cedili bodo še take sline, da se bo napravil cel hudournik ki jih bode odnesel v deželo večnega spanja. — naši nasprotniki nam dalje očitajo, da mi ne ljubimo svojega bližnjega kakor samega sebe. — To nam je očitati tudi dr. Mandič v Boljuncu. — Rekel je: „Vera pravi: Ljubi svojega Boga iz vsega svojega srca, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, ljubi tudi svojega največjega sovražnika. — Vi pa ne spolujete te božje zapovedi“, tako nam je rekel „mladi“ Mandič, in tako nam očitajo tudi drugi naši nasprotniki.

Dragi moji, povem vam najprej priliko! Ako bi vi videli v vašem vinogradu človeka, ki bi trgjal z vaših trt najlepše grozdje, in ga na tla na kup metal, in ko bi napravil primeren kup, potem bi pa nanj skočil z nogami ter poteptal in pomastil vse to najlepše in najboljšo grozdje — kaj bi vi takemu človeku dejali, ko bi videli, da uničuje vaš mnogoletni trud!? — Ali bi ga mogoče od daleč brezbrizno gledali? Ali bi mu rekli: „bravo“ prijatelj, le še tako delaj!? Jaz mislim, da ne, ampak stopili bi k njemu s sveto jezo in mu dali občutiti svojo železno roko. — In prav bi storili.

Da, prav tako je z našimi nasprotniki, ki nam očitajo, da mi ne ljubimo svojega bližnjega (t. j. njih) — Vprašam vas, dragi moji, ako mi

vedela kako, tako daleč, da sta se spozabila in poskušala telesno moč.

Posledica je bila ta, da so odpeljali Lukeca, ki se vsled pjanosti ni mogel dovolj varovati, nezavestnega v bolnišnico.

Ko je mati zvedela, da je Lukec smrtno ranjen, tedaj se je odpravila, kakor hitro je mogla, na pot v mesto k umirajočemu sinu.

Par ur je bilo do mesta, a Tini se je zdela pot tako dolga, kakor še nikdar poprej. Vila se je bela cesta okolu enega hriba, drugega, tretjega itd. in zdelo se ji je, kakor da hodi po povsem tuji cesti, bogvekateri, ki pelje tja dalač nekam bogvekam, po kateri ne pride nikoli do cilja. Hodila je hitro kolikor je mogla, bila je že stara in slaba — pa se ji je zdelo, da je zmirom na istem mestu, ah še zmeraj pod vaškimi gozdovi in senožeti, še zmeraj vidi domači zvonik, kadar se ozre in vendar je hodila tako hitro. Ah še vedno ni pri onem znamenju ob cesti, kjer je bila drugič pač tako hitro, še vedno se niso prikazali v daljavi oni hribi, pod katerimi leži mesto, pa je vendar tako hitela. Zmanjkovalo ji je že sape, tako je podvzivala in bila je že tako trudna, da bi kar obležala na kamenu kraj ceste. Toda ne, ne sme počivati, sin umira, njen sin, ki mu je toliko dolžna, ki mu je storila toliko krivice. Hiteti mora, hiteti, da ne zamudi, da ga prosí odpuščenja, sicer ne bo mogla živeti več, mirna ne bo ni dar in peklo jo bode tako močno, da ni čula iz njegovih ust odpuščenja. Hiteti mora, da ne bo zamujeno za vedno, hiteti, da ga bo tolažila v smrtni uri in molila ob njegovih mrtvaški postelji, da bo videl, kako ga ljubi sedaj močno, ker ga je nekoč premalo.

vidimo, da oni ustanovljajo liberalna brzeverska društva oziroma knjižnice, ko vidimo, da zastrupljajo ljudstvo s slabimi knjigami in časopisi, ter hočejo zatreti in uničiti krščanski čut v srcih naše slovenske mladine ali naj na to mi nič ne gledamo? Prašam vas, ali jim hočemo reči: dobro prijatelji le še tako delajte!? Nikakor ne, temveč bojevati se moramo proti njim. — Bojevati se moramo za našo vero, in naš slovenski krščanski narod! — Ako bi se mi proti njim ne bojevali t. j. da bi jim pustili delati; kar bi hoteli — potem bi mi Boga ne ljubili, ker bi se ne potegovali za sveto stvar.

Naš boj pa nikakor ne bodi tak, kakor njihov, da bi kazali svojo moč, pač pa pokažimo svojo duševno moč!

Nadalje nam očitajo, da mi ne ljubimo svojega slovenskega naroda. Z ogorčenjem zavračamo mi slov. kršč. mladeniči to očitjanje od sebe. Mi ljubimo svojo lepo slovensko domovino, gojimo svoj blaglasni slovenski jezik in smo tudi pripravljeni trpeti za blagor naše očetnjave. Seveda se ne začnemo naša narodna ljubezen pri kozarcu vina, in se ne neha v pijanih „živijo“ klicih; ampak naša ljubezen do naroda obstoji v tem, da skušamo po svojih močeh služiti sveti domovini kot poštene krščanski mladeniči in možje.

Še nekaj! Pravijo tudi, da mi delamo razdor in nemir. — Kako naj delamo mi nemir ko se pa le branimo proti njih napadom. Seveda oni bi hoteli, da bi jih mi pustili popolnoma pri miru, da bi potem oni tem laglje sejali brezversko liberalno seme. To pa se jim ne bo posrečilo. Sicer pa naj le govorijo, kar hočejo, naj izzivajo in naj nas zasmehujejo mi ostanemo vedno to, kar smo!

Naša dolžnost je torej skrbeti, da se tam kjer se ima ustanoviti brezversko društvo ali knjižnica, ki ima namen odvzeti ljudstvu, kar je poštenega in krščanskega — ustanovi pravo krščansko društvo, da se bode ljudstvo izobrazilo s pravo in pošteno izobrazbo. Zato kličem: Doli z liberalnimi in brezverskimi društvi! Društva pa, ki stoje na pravi krščanski podlagi: Bog jih živi in Bog jih ohrani!!! (Viharno, dolgotrajno odobravanje).

(Dalje prihodnjič.)

Brzjavni pozdravi:

Ljubljana. Bodi nad Teboj blagoslov nebeški, s Teboj ljudstvo, ped Teboj strah nasprotnikov.

Uredništvo „Slovenca“.

Ljubljana. Najmlajši svoji sestri pošilja pozdrave in želi, da bi za vselej zasadila ob Adrijj prapor krščanskega domoljubja.

Slov. kršč. soc. zveza.

Gorica. Goriška zveza pozdravlja tržaško zvezo, najprisrčneje. Slovensko ljudstvo naprej pod krščansko zastavo.

Odbor.

Šibila so se ji kolena in od sivih las so kapale potne srage, a ona je hitela dalje po prašni in tako dolgi cesti.

Prišla je do Marijinega znamenja. Pred kapelico je bila stopnica, da je pokleknil tja človek, kadar se je vračal truden po izgrešeni poti nazaj, da je potožil Usmiljeni svoje rane in težave in da je šel potem lahko in pogumno naprej po potu trpljenja in bridkosti...

Starka je pokleknila in molila...

Potem je spet hitela po dolgi cesti z žalostnim in skesanim srcem in po dolgem času je prišla v mesto.

Ko je prišla do bolnišnice ji je zastal korak io vsilila se ji je misel: „če je že mrtev... kaj potem? kaj naj začnem?“

O prebridki trenotek! O grozno! Očitjala ji je vest, da je zakrivila veliko, grešila hudo proti svojemu sinu. Da je po njeni krivdi mrtev, mrtev na telesu in — duši, in da ne bo slišala odpuščenja od njega, o to je bilo hudo, nezno!

Lukec se ni bil nič več zavedel in mati ga je dobila že na mrtvaškem odru.

Ko je pogledala njegovo blede obličje, tedaj se ji je zdela, da stoji tam zapisano: „Mati, mati, kaj si storila iz mene!“

Prebridko je čutila svojo krivdo in ta strašna zavest, da je sama v svoji lahkomišljenosti in malomarnosti ubila svojega sina telesno in duševno, ta zavest, potem srce razjedajoči kes in obup, vse to je povzročilo starki prebridke ure na večer nje-nega življenja.

Samevala je v kočici in trpela nepopisno, dokler je ni rešila smrt.

Maribor. Svoje posestrino iskreno pozdravlja ter ji želi krepko rast štajerska zveza po dr. Hohnjecu.

Ljubljana. Svoje sobojevnike srčno pozdravljam.

Terseglav.

Krvavi dogodki v Ljubljani.

Slovensko prebivalstvo Ljubljane brez razlike mišljenja je te dni združeno v globoki žalosti in silnem ogorčenju. In po vsej pravici. Saj se je v nedeljo prelivala po ljubljanskih ulicah nedolžna slovenska kri. Brutalni nastopi nemških častnikov in vojakov napram Slovencem so vredni najhujše obsodbe. Mirnim potom bi se posrečilo pomiriti razburjeno ljudstvo in gotovo ne bi Slovenci žalovali sedaj nad grobovi dveh nedolžnih — umorjenih žrtev...

Pretečeni petek je bil v ljubljanskem „Mestnemu domu“ protestni shod radi surovih napadov ptujskih Nemcev na Slovence o priliki glavne skupščine družbe sv. Cirila in Metoda. Po shodu so nastale po mestu velike demonstracije. Pobili so okna v kazini, kranjski nemški hranilnici, nemških hišah in prodajalnah. Že ta večer je nastopilo vojaštvo. V soboto čez dan je bilo mirno, le občinstvo je hodilo po mestu in si ogledovalo razbitja od prejšnjega večera.

Okolu 8. ure zvečer se je večja množica zbrala ob in na Frančiškanskem mostu, pela narodne pesmi in klicala „Živijo“. Potem je šla v raznih oddelkih po mestu in demonstriala na razne načine. V Kolodvorskih ulicah je bila neka posebno vesela skupina, ki je imela svojo godbo, kričečo harmoniko. Nakrat, okolu pol 11. je pričelo vojaštvo z orožništvom spraznjevati ulice okolu kazine in prazniti „Zvezdo“ tudi onih ljudi, ki so slučajno še pred kordoni prišli v „Zvezdo“. — Množico, kakih 2 do 3000 oseb so spravili na Marijin trg, nakar je bil potegnjen vojaški kordon od Prešernovih ulic do Frančiškanskega mosta in od „Uniona“ do mostu. Množica je sredi tega kordona pela „Lepa naša domovina“. Nakrat se začuje peket konjskih kopit, dragonske sablje se zabliškajo v zraku: dragonci so prišli po Šelenburgovih ulicah in nastopili proti množici. „Fej“-klici so zgomeli po trgu. Množica je nakrat prenehala peti. — Nastala je strašna zmešnjava. Ženske so upile „Pomagajte, pomagajte!“, možje, ženske in otroci so leteli na vse strani. Vmes pa dragonci s sabljami. Dragonci so mahali tudi posevno s sabljami po hrbtih bežečih ljudi — tako je bil udarjen sin nožarja Juvana — dva v množici pa so videli krvavečih glav.

Celo v veže so dragonci dirjali za bežečimi ljudmi. — Dragonci so dirjali okolu Prešernovega spomenika in jo udri za bežečo množico tudi na Francovo nabrežje.

Ob 11. uri je nastal po mestu mir. Takrat so se le razpustili vojaški kordon na Marijinem trgu. Vojaštvo je odkorakalo v vojašnice ob 2. uri zjutraj, najprej vojaki 17. pešpolka, potem domobranci in naposled vojaki 27. pešpolka.

Tekom noči od sobote na nedeljo je bilo aretiranih zopet 10 oseb.

V n e d e l j o .

Lep dan je bil v nedeljo. Solnce je sijalo in Ljubljančani so šli v najboljši volji v okolico. — Skoro se je pozabilo v tem prazničnem solncu na zadnje dogodke; če bi se preveč z vojaštvom ne šarilo, bi gotovo vse mirno prešlo. Tako pa je že ob 6. uri po ulicah, kjer ni bilo nobenih nemirov več, nastopajoče orožništvo vzbudilo občo pozornost, pozneje pa se je po mirnih ulicah pridrelo dragonstvo in vse branže vojaštva so hodile po popolnoma mirni Ljubljani. Če bi te manevre izvestni krogi po ljubljanskih ulicah delali v petek popoldne, bi bilo pozneje morda mirnejše, ne bi tekla kri. Ob pomirjeni Ljubljani pa je tak nastop ljudstvo razburil, zbralo se je mnogo radovednežev in ker je vojaštvo postopalo brutalno je postalo občinstvo ogorčeno. Nihče izmed občinstva pa ni storil nobenemu nič žalega.

Vojaštvo 27. pešpolka je okolu osme ure zvečer občinstvo potiskalo iz Šelenburgovih ulic in drugih ulic.

Naposled je vojaštvo občinstvo potisnilo na Marijin trg, kjer je občinstvo zapelo „Hej Slovani“ in od tu na Miklošičevo cesto in na cesto sv. Petra, deloma proti Stritarjevim ulicam, na drugi strani pa proti Gosposki ulici. Vojaštvo 27. pešpolka je proti demonstrantom nastopilo s kopiti. Vsak, kdor je zamrmral, je bil aretiran. Aretiran je bil tudi dr. Pegan, pa kmalu izpuščen.

Ogorčenje, ki je nastalo vsled takih aretacij, katerih je bilo nešteto, je bilo velikansko.

Na sv. Petra cesti je mnogo občinstva vsled naskoka dragoncev letelo v Urbančevo vežo. Občinstvo je pred dragonci tiščalo vrata, dragonci so pa vdrli skozi vrata in ubili šipo na vratih. Vrgli so se na Matija Jemca, ki je prišel te dni iz Hamburga v domovino v Urbančevi hiši pri sestri ter je bil doma golorok. Jemec je bil ranjen trikrat na roki in je zaboden v levo stran prsi. Vzrok te strahovite atake je bil, ker je neki pobič v bližini — zažvižgal.

S sabljo je tu bil po ljudeh poročnik König. Naravnost grozni prizori so bili ob Miklošičevi cesti. Videli so tu, ko je Zupančič s Karlovske ceste št. 6 s svojo rodbino mirno prišel z izleta od Sodnijskih ulic doli, hoteč domov. Ravno takrat so se zagnali dragonci proti občinstvu in drvili so tudi v Miklošičevo ulico. G. Zupančič je imel sedem malih otrok seboj in proti tem otrokom so se zadržali dragonci. G. Zupančičeva je krčevito držala svojega najmlajšega otroka v rokah. Materi z malim otročičem v naročju so se grozili dragonci! — Bil je to prizor, ki je naravnost nepopisen.

Vojaki 27. pešpolka so zbodli z bajonetom kogar so sploh mogli ne oziraje se nato, ali je človek miren ali ne in nešteto mora biti po Ljubljani takih poškodb. Poročnik König je psoval mirne ljudi. Danes so se nekateri ljudje radi teh poškodb že oglasili v pisarni polkovnega poveljstva 27. pešpolka.

Na drugi strani mostu ob Stritarjevih ulicah se je z občinstvom ravno tako postopalo. Nakrat okolu 9. ure zvečer, trdijo demonstrantje, se je začelo, da je vojaštvo 27. pešpolka ob mostu pri Stritarjevih ulicah pričelo klicati „Heil!“ in videlo se je da se je formiralo drugače, ko je prej stalo. „Heil“-klici so občinstvo seve razburili.

Slovenske žrtve.

Nakrat zadone strelji po zraku. Prvotno se je mislilo celo pri glavnem štabu varnostnih organov, ki je bil zbran pred pošto, da so to pokale žabice, pa kmalu se je stvar strahovito pojasnila:

Patrulja sedmih vojakov pešpolka št. 27. pod vodstvom poročnika Mayerja je stala na prostoru, ki loči Frančiškanski most od hiše meščanske imovine in ki vodi proti Pogačarjevemu trgu. Vojaška patrolja je na povelje poročnika Mayerja s sedmiimi strelji ustrelila med ljudi, dasi je vladni zastopnik dr. Mathias klical, naj se ne strelja. Poročnik Mayer se ni oziral na ta poziv. Učinek je bil strahovit. En človek je bil smrtno zadet, več ranjenih, In ta človek, nadbudni mladenič

IVAN ADAMIČ,

četrtušolec, star 15 let

se je opotekajoč privlekel po Medenih ulicah na trg pred škofijo. Tu je pri tretjem oknu knezoškofijske palače od Medenih ulic proti stolni cerkvi izbruhnil kri, ki se še sedaj ondi pozna. Na zidu knezoškofijske palače se pozna še krvava roka obstreljenega. Bil je smrtno ustreljen skozi pljuča.

Hitro na lice mesta došli katehet dr. Jerše je mladeniču podelil še sv. olje, nakar je mladenič izdihnil. Mlado truplo so prenesli na rešilno postajo v „Mestni Dom“, kjer so je položili na posteljo pri vhodu. Med tem časom so že prinesli druge ranjence v drugo sobo rešilne postaje. Pogled v rešilno postajo je bil strašen. Vsa tla okrvavljena, moštvo rešilne postaje je posipalo žaganje na potoke krvi.

Te človeške žrtve so nepotrebne. Mayer trdi, da so ljudje metali kamenje, drugi trdijo, da to ni res (prav bi bilo, da bi se priče takoj oglasile), trdijo pa ljudje tudi, da je vojaštvo 27. pešpolka streljalo še za bežečimi ljudmi. Pa še ni dovolj žrtev. Sedmorica Mayerjevih vojakov 27. pešpolka je šla za ljudmi in se ustavila ob ograji Ljubljance nasproti Kolovratarjeve gostilne. Tu so vojaki streljali v cesto pred škofijo naravnost v odprto Kolovratarjevo gostilno. V veži Kolovratarjeve gostilne je ob tej uri (ob 9. uri zvečer) polno ljudi in prigodila bi se lahko strašna nesreča. V zidu Kolovratarjeve gostilne tik pri vhodu tiče tri ostre kroglice.

V bližini trgovine pri „Solncu“ je bil ustreljen

RUDOLF LUNDER,

strojnik v „Narodni tiskarni“

star 24 let.

Mož ni bil nič udeležen pri demonstracijah. Prihajal je s slavnosti 40letnega obstoja tiskarskega društva, ker je bilo na Marijinem trgu polno

kordonov, je šel v družbi svoje navošte po ovinkih, da bi prišel domov.

Tudi tu ga je nevesta gđc. M. Goršič svarila, da bo skoro gotovo zaprt, on pa je dejal: „Domov me bodo vendar pustili.“ Njegova nevesta je stala poleg njega, ko je priletela kroglja vanj, ki je bil pri demonstracijah popolnoma neudeležen. Privlekli so ga do Kolovratarjeve veže, kjer je izdihnil in mrtev obležal. Ustreljen je bil v hrbet. Velike luže krvi pred Kolovratarjevo gostilno pričajo o strašnem dogodku. Lunder se je nameraval v kratkem poročiti.

Ko so čuli vojaki 27. pešp. za ta 2 smrtna slučaja so se smejali.

Vojaki 27. pešpolka, ki so stali okolu Prešernovega spomenika, so pa, ko so začeli streljanje, ploskali!

Veliko je bilo več ali manj ranjenih. Med temi se imenujejo posebno sledeči: Martin Štrukelj, Tomšič Albin, Jožef Simončič 16 let star, Božidar Borštnik, dijak, Štrukelj Pavel 31 let star, stražnika Grošelj in Ažman. Nekoliko je bil ranjen tudi profesor Wester.

Tudi drugod po mestu so bili izgredi. Na sv. Petra cesti sta streljala nek dragonski poročnik in nek dragonec iz revolverja, pa nista k sreči nobenega zadela. — Občinstvo je s tramvaja vpilo „fej!“ na vojake. Okoli 10. ure zvečer je naskočila množica demonstrantov Bambergovo tiskarno in razbila vse šipe.

Še parkat bi bili vojaki gotovo streljali, da nista posredovala župan in policijski svetnik Lauer. O polnoči je nastal po mestu mir.

Podivjanost v Mariboru in Celju.

Vsled hujskanja nemških listov se je zbralo v soboto večer v Mariboru kakih 300 nemških divjakov in razsajalo po mestu. Pobili so vse šipe na „Narodnem domu“, škofovi palači, stolnem kapitlju in župnišču. Med potjo so razbili table s slovenskimi napismi. Nekateri Slovenci so bili napadeni na cesti in so se morali z revolverji braniti. — Slični izgredi so se vršili v nedeljo popoldne in zvečer proti Slovencem v Celju. Razdivjana tolpa je nekaj kmetov pobila na tla, nekega slov. visokošolca so smrtnonevarno pretepli.

Še nekaj podrobnosti.

Razne priče zatrjujejo kako nezakonito so postopali vojaki. Ne le, da so streljali brez prave potrebe, streljali so tudi večkrat, streljali so tudi za bežečimi ljudmi in ranili tudi posamezne čisto mirne in nedolžne ljudi. Mnogo očitvecev zatrjuje, da občinstvo ni metalo kamenja na vojaštvo. — Neki vojak je sunil gospodično Ano Traven z bajonetom od zadaj, ko je bežala mimo hotela „Union“. Ranjenka je 19 let stara. Grozni prizori so bili v bolnišnici, kje so kar vrstoma ležali ranjenci. Prestreljeni Albin Tomšič je bil posebno slab, tako da so se res bali za njegovo življenje. Gosp. Maks Černe je bil ranjen na levem ušesu. Oprasnila ga je kroglja pecej globoko, le za las je manjkalo in bil bi ustreljen skozi glavo. Nemški vojaki so kar besneli proti Slovencem. Slišal se je baje iz njihovih ust glas, da morajo pobiti vse „slovenske pse!“ Za nekim študentom, ki je vračajoč se iz sprehoda zbežal v frančiškansko cerkev, je pridrivil vojak, mu strgal obleko in ga bil s puškinim kopitom po ramah.

Že zjutraj pred 8 uro se je zbiralo v ponedeljek nebroj slovenskega občinstva okolu mrtvašnic in jokalo na glas. Pogled je bil pretresljiv: na kamenitih odrih sta ležali obe žrtvi vsi v krvi okoli njih pa potrti možaki in na ves glas jokačje ženske. Trupli sta ležali razgaljeni tako, da so se videle krvave rane. Ljudstvo je z robci brisalo kri proč.

Mestni svet ljubljanski se je sešel v ponedeljek popoldne k izvanredni seji, ki je protestirala proti nezakonitemu nastopu vlade in vojaštva in sklenila, da se vrši pogreb nesrečnih žrtev na občinske stroške, da se jima postavi spomenik ter da se mestni svet skupno udeleži pogreba.

Žalovanje. — Pogreb.

Vsa Ljubljana je bila v torek v črnih zastavah. Med drugim so imeli črne zastave deželni odbor, sv. Petra cerkev, Mestni dom, hotel Union, Zadruga zveza, škofija, katoliška tiskarna in bukvarna, magistrat itd. Črne zastave je imelo tudi nešteto drugih zasebnih hiš. Celo ljudstvo je nosilo žalna znamenja. Popoldne in pri pogrebu so zvonili zvonovi vseh ljubljanskih cerkva.

Vse ljubljanske ulice so bile polne občinstva. Velikansko ljudi se je pripeljalo z Gorenjskega k pogrebu, prišlo je pa tudi mnogo Štajercev, Tržičanov, mnogo društev z dežele. Na ulicah si že popoldne opazil mnogo rdečih srajc članov telovad-

nih odsekov. Pogreba se je udeležilo do 30.000 ljudi.

Ob sprevodu, ki se je pomikal po Dunajski cesti, Prešernovih ulicah, Marijinem trgu do cerkve sv. Petra in potem po Martinovi cesti k sv. Križu so gorele vse ulične svetiljke, zavite v črnino. — Govorili so v slovo pokojnikom župan Hribar in še druga dva govornika.

Pokopal je nesrečni žrtvi stolni prošt č. g. Sajovic ob asistenci dveh šenklavskih in treh šentpeterskih duhovnikov. Pred krsto so stopala društva in mestna višja deklinška šola. Za krsto so stopali sorodniki, potem pa občinski svet.

Pokopali so žrtvi drugo poleg druge ter jima postavijo na grobu lep spomenik.

Tako smo doživeli Slovenci prav sedaj v jubilejnem letu veliko žalost, ne le nad zgubo slovenskih sinov, ampak tudi ker vidimo, da se razburkane strasti med narodi le nočejo pomiriti. — Gorje hujšakcem, ki po časopisju vlivajo olje na tako nevaren plamen sovražstva med sosednimi narodi!

Somišljeniki!

Prispevajte za

„Ljudski sklad.“

Politične vesti.

GORIŠKI DEŽELNI ZBOR.

V torek se je sešel novi deželni zbor goriški. Ob 11. uri predpoldne je cesarski namestnik princ Hohenlohe otvoril zasedanje deželnega zbora najprvo v italijanskem, potem v slovenskem jeziku. Predstavil je zbornici deželnega glavarja Pajerja in njegovega namestnika dra. Gregorčiča. Povabi vse poslance naj delajo složno v gospodarsko in socialno povzdigo dežele. Potem je storil obljubo deželni glavar in po njegovem govoru istotako poslanci. — Ob pol šesti uri zvečer je bila druga seja. Na predlog dr. Gregorina se je v znak sožalja z ljubljanskimi žrtvami seja prekinila in preložila na naslednji dan z istim dnevnim redom.

ZA MAGJARIZACIJO SLAVONIJE.

„Budapest Hiriap“ je te dni priobčil članek o madjarstvu Slavonije. List pravi, da ni res, kar pravi statistika, da v Hrvatski in Slavoniji je le 103.435 Madjarov, pač pa je v Slavoniji 206.000 Madjarov! Pravi nadalje, da je društvo „Julian“ odprlo novo subskripcijo za otvarjanje novih madjarskih šol v Hrvatski. Pozivlja Madjare, naj dajejo denarja. Prilika je izvrstna, kajti sedanji ban se vzdržuje na vladi, ker to hočejo Madjari; radi tega otvarja šole, kakor žele oni.

NOVICE.

n Pastirski list, ki ga je prevzvišeni gospod škof izdal te dni, razpravlja o papeževem in cesarjevem jubileju. 18. septembra je minulo 50 let, kar je bil sv. Oče Pij X. v duhovnika posvečen, dne 2. decembra bo pa 60 let, kar je zasel prestol naš cesar Franc Jožef I. Škof priporoča dejansko podporo dobrega tiska; želi da bi se vsi katoličani tudi v javnem političnem delovanju pokazali kot take ter da bi posebno skrbeli za krščansko vzgojo mladine. Ta pastirski list se čita po cerkvah jutri.

n Razpisan je štipendij blagopojnega Jakoba Staraha, bivšega dekana v Pičnu. Pravico uživanja imajo dijaki iz župnije Pičan ali Sumberg, v pomanjkanju teh pa dijaki iz dekanatov Pičan ali Kršan in Pazin, konečno drugi gimnazijci rojeni v trž. koperski škofiji. Štipendij se uživa že od prvega gimnazijskega razreda dalje in ga izplačuje škofijski ordinariat v dveh polletnih obrokih po 84 kron. Prosilce predlaga uprava župne cerkve v Pičnu, štipendij pa podeljnjše škofija. Prošnje naj se predložijo do 31. okt. potom gimnazijskega ravnateljstva na škofijski Ordinariat.

n Za dan volitev. v deželni zbor istrski in sicer v splošno kurijo je izdala škofja na dekanijške urade odlok, ki ukazuje, naj se konča v nedeljo dne 25. oktobra na dan volitve služba najpoznejše ob 8. uri zjutraj povsod tam, kjer je ena sama sv. maša da bodo šli lahko volivci pravočasno na volišče in ob enem tudi opravili svojo krščansko dolžnost.

n Tolažljiva vest. Za vstop v bogoslovsko semenišče v Gorici in sicer za našo škofijo se je oglasilo do sedaj že osem kandidatov.

n Zahvaliti se moramo prav iskreno tržaški „Edinosti“, ki je s svojim lažnjivim poročilom o ustanovnem shodu slov. krščanske socialne zveze pri sv. Ivanu vsakega našega pristaša do dobrega utrdila v prepričanju, kako ona nesramno laže in kako iz dna srca sovraži krščansko gibanje v Slovencih. Tudi če bi vsi govorniki na shodu to dokazovali, ne bi mogli tega tako jasno dokazati, kakor je to storila „Edinost“ sama. Zato vnovič pristržna hvala!

n „Edinost“ ....krščansko-socialna akcija in vojaki. V številki z dne 22. septembra t. l. prinaša „Edinost“ daljši članek o shodu slovenskih krščanskih socialcev pri sv. Ivanu. Da se glasilo onega društva, čigar poslanci so glasovali za posebno počesčenje umrlega framazona in slovanožreca Veneziana, jezi, ko sliši kaj o „krščanskem“, je lahko umevno pri taki konstelaciji. Da bo vse poročilo o shodu lažnjivo in zvito, pa je mogel pričakovati vsak kdor ima le kaj pojma o objektivnosti in resnicoljubnosti tržaškega lista.

Čemur se pa čudimo je to, da liberalni dopisnik omenja nekam ironično, da so pri shodu glasovali tudi nekateri ...vojaki.

Zakaj je to omenil?

Ali hoče s tem liberalni list, ki hoče služiti svobodi (?), prezirati one slovenske sinove, ki nosijo vojaško suknjo? Mari ne bje tudi pod vojaško suknjo pravo slovensko srce, mari niso tudi vojaki avstrijski državljani, ki imajo pravico zanimati se za družabno življenje in to tembolj, ker je vojak prišel iz naroda in se kmalu vrača v narod.

In to naj bo narodni list, ki prezira poštene narodne sinove, ker se upajo misliti ....krščansko! Lepa ljubezen do svobode!

Mogoče pa je hotela „Edinost“, opozoriti poveljnika onih, vojakov, saj navaja izreco tudi polk čes njegovi vojaki „politizirajo“. To seveda bi bi tudi po mnenju „Edinosti“ za vojaka... smrten greh, ako gre za krščansko politiko. Zato pa hitro denuncirati vojake. Sicer vojakom se ne bo skrivil vsled te denunciacije niti las, „Edinosti“ pa kličemo besede nemškega pesnika:

Der schlimmste Mensch im ganzen Land.

Das ist und bleibt der...Denunziant.

n Doslednost. Umril je lastnik prodajalnice papirja Smolars. Pri tej priložnosti je pisalo glasilo političnega društva „Edinost“, (22. septembra 1908) da je bil Smolars Italijan, da je prodajal le italijanske slike, ki so naravnost žalile Slovence itd. ter s tem odvrča svoje čitatelje od rečene prodajalnice. Ko pa je umrl framazon Venezian, ki je škodoval Slovincem na vsah našim trsočkrat več, kakor navaden trgovec s papirjem in peresi, so mu poslanci političnega društva „Edinost“ votirali izvanredne časti. Malega nasprotnika Smolarsa obsojajo, hudega nasprotnika Veneziana pa poveljujejo. Zakaj tudi pred veličastvom smrti Smolarsse ne „klanjajo orožja“? To je doslednost!

Zahvala. Gospodom okoli „Edinosti“ se srčno zahvaljujem za brezplačno reklamo v „Edinosti“ št. 263 in se priporočam še nadalje.

S. H. Škerl.

n Zavodu sv. Nikolaja so v mesecih juniju, juliju in avgustu doposlali sledeči p. n. gg. in korporacije svoje darove in podpore:

Franjica Hafner nabrala na Kranjskem in Prim. 295 K. 02 v.; Tržaška hranilnica, župni urad Rovte po 50 K.; Njena c. k. visokost nadvojvodinja Jozefa 30 K.; Hranilnica v Vipavi, občinski urad Ljubno županstvo Planina, mestna občina Kamnik, Fran Kosec hišni prelat sv. očeta in častni kanonik po 20 K.; županstvo D. M. v Polju, županstvo Bloke, županstvo Sežana, Josip Kosec župnik v Kamnjah po 10 K.; Pavlin Jernej kaplan Cerknica pri Rakeku K.; pl. Urbas, Fran grof Knefstein iz Viehhofen N. Arhar, Ant. Kjuder župnik Barkovlje po 5 K.; Nežika Reven, Hlurignec po 4 K.; Celebrini, N. N. Adolfi Amalija Meseček, Jakob Benedetič iz Črnega Vrha, Franja Petrič po 2 K.; Terezija Bogler iz Repentabra 1 K.; Vsem darovalcem: Srčna hvala.

Za smeh.

Tudi tržaška tetka je izvolila spomniti se z daljšim dopisom našega res velikega dneva namreč ustan. obč. zbora S. K. S. Z. pret. nedeljo pri sv. Ivanu. Kolika čast za nas! Liberalci so namreč poslali nekoliko svojih ljudi spionirati na naš shod. Opazil smo med drugim par smrdokaver — pardon sokolov, pred katerimi smo pa dobro zapeli svoje suknje. Na shodu je bil tudi urednik bivšega — „Brivca“. Kdor se spominja, kakšen je bil „Brivec“, ta nam bo gotovo dal prav, če smo naslednjim noticam v katerih hočemo seznaniti čitatelje z dopisom „Edi-

nosti“, dali naslov; za smeh. Kakršen mož — tak dopis. Za počt. Dopisnik nam je poskrbel za ceteden dosti smeha.

„Edinost“ pravi, da hoče z ozirom na ustanovni občni zbor S. K. S. Z. beležiti samo fakta. Ali takoj prvi stavek je debela laž. Pravi, da se je vršil zbor v veliki sobi, ki pa ne zaslučuje imena dvorane in da je bilo navzočih le 250 ljudi. Na drugem mestu je povedano, koliko ljudi je bilo na shodu, tukaj omenjamo le, da se je shod vršil v dvorani, ki je dolga 14 m široka pa 11 m. Ta dvorana je bila nabit polna zborovalcev. Razven tega je bila polna manjša dvorana, ki meri 14 m : 6 m. in še druge tri sobe. Sedaj lahko preračuna vsakdo, če je bilo na shodu res le 250 — ljudi, kakor trdi resnicoljubna pokveka „Edinost“. Ker pravi „Edinost“, da prostor, kjer smo zborovali ne zasluži imena dvorane, beležimo le, da na dan otvoritve doma obrtnega društva pri cerkvi nista mogla prehvaliti navzoča dr. Rybar in dr. Slavik udobnosti in elegancije prostorov med tem ko je dr. Slavik imenoval „Nar. dom“ pri sv. Ivanu — skedenj.

Edinost“ je neprijetno „dirnul“ v nežno srce krepki govor kmečkega mladeniča Iv. Križmana na ustanovnem občnem zboru S. K. S. Z. Posebno mu zameri, ker je v svojem govoru samega dr. Mandiča in njegov govor v Boljuncu. Križman je s tem zakrivil prestopok razžaljenja Nj. Veličanstva dr. Mandiča ml. Počasi bomo menda morali vsakokrat, preden bomo povedali kakšno o „Edinostnih“ bogovih, iti v uredništvo tržaške tetke prašat, kaj naj govorimo. Pa ker se pečamo ravno z dr. Mandičem ml. naj povemo tu neko pikantno dogodbico.: Nedavno temu je nekdo interpeliral dr. Mandičevega strica drž. posl. Mandiča zaradi obnašanja in govorjenja njegovega nečaka na zloglasnem shodu v Boljuncu. In stari Mandič je odgovoril: „Jaz nisem odgovoren za to, kar dela moj nečak. Jaz nisem vedel, da bo prišel za menoj podirati, kar sem jaz zidal. Saj sem že večkrat rekel mojemu bratu (očetu dr. Mandiču ml.): Frane, prosim te, drži vendar svojega fanta doma, če ne nam bo vse pokvaril“.

Dr. Gregorinov list se zastopi tudi na sv. pismo. Posebno rad piše ta list o krščanski ljubezni do bližnjega (o ljubezni do Boga pa seveda molči v vseh jezikih) in navaja prav pogosto odnosni izrek odrešenikov. Iz govora Križmanovega, ki ga prinašamo na drugem mestu, je razvidno, da je tudi ta vrli mladenič na obč. zboru S. K. S. Z. govoril o kršč. ljubezni ter dokazal, da nam ljubezen do Boga veleva, da branimo vero proti bližnjemu, ako jo ta napada in spodkopava. „Edinost“ je pa Križmanove besede tako zasukala, kakor da bi bil učil sovražstvo. „To je vnebovpijoče, to je poganstvo, to je zanikanje krščanstva“ javka stara babnica. Mislite li, da vas bomo na srce pritiskali, če pišete proti škofu, duhovnikom, če zabavljate čez papeža in spodkopavate vero v ljudstvu! Ker znajo torej „Edinostni“ bogoslovci tako razlagati sv. pismo, zato jih prosimo, da naj nam do prihodnjic razložijo besede Odrešenikove: „Kdor ne sovraži svojega očeta in svoje matere, in brata, in žene zaradi mene, ne more biti moj učenec! Morda so tudi te besede Odrešenikove vnebovpijoče! Bivšim duhovnikom pri „Edinosti“ pa svetujemo, da napravijo svojim kolegom-lajikom nekoliko predavanj iz sv. pisma, da ne bodo streljali tako neumnih kozlov, da se jim mora ves svet smejati.

Med tem, ko se je naše občinstvo naslajalo na govorih izvrstnih govornikov so pa delali v „Narodnem skednju“. — hočemo reči „domu“ znani Balkanovci, izmed katerih so mnogi jedli za časa gimnazijskih študij v škofijskem konviktu brezplačno duhovski kruh, reklamo az svojo slabo knjižnico na ta način, da so delili med najpridnejše bralece Aškerčevega Primoža Trubarja in pa, da so plesali. „Edinost“ pravi, da je bilo na tem plesu vse polno begunov in begunk, ki so prišli iz našega shoda. Ta trditev je zopet ena navadnih Edinostnih laži na „narodni podlagi“. Liberalci so poslali par svojih „mul“ na naš shod. Ko so pa videle, da se pri nas dobro imamo tudi brez plesa, so pa šle zopet v „Narodni skedenj“ plesat. To so tiste begunke.

Kdor hoče vedeti, kaj je to poštena slovenska prireditve, naj bere „Edinost“ 22. sept. 1908. kjer je povepano, da ta obstoji v takem plesu, da se kar kadi. Živio narod!

Nekaterih drugih nesmiselnosti in oslarij „Edinosti“ niti ne omenjamo.

Slovinci, Slovenke!!!

Pristopajte k S. K. S. Z!

Iz okolice.

o Cikorija v Škedenju. Tržaški dnevnik se je v svojem skozinskož lažnjivem poročilu o nedeljskem ustanovnem obnem zboru „Zveze, povzpel do trditve, da je bilo na shodu tudi „nekaj nekdanje (ali morda še sedanja) cikorije iz Škedenja“. To so njegove lastne besede, s katerimi je namignil na naše izobraževalno društvo. Kaj je na tem resnice?

Res, da sta v našem društvu dva člana od nekdanje cikorije, ki sta se pa ravno v našem društvu navzela pravih pojmov o ljubezni do svojega naroda. A društvo šteje 75 članov, torej ni nikdar $2 = 75$. Sedaj pa poglejmo, kako je z nasprotniki našega društva. Ni li pri njih nič nekdanje ali še sedanje cikorije? Kedo je pojedel največ „jetre“ pri predzadnjih deželno-zborskih volitvah? Kedo je bil goreč agitator za Banelija? Naj odgovori tisti gospod, ki igra sedaj vlogo velikega narodojaka! Kedo ni hotel govoriti več slovensko, ko je prišel 1883. leta od vojakov? Ni li bilo društvo „Velesila“ tudi italijansko in je ravno zaradi tega prišlo na neki veselici v Rojanu do prepira? Kje je turej tista nekdanja cikorija? V taboru nasprotnikov nešaga društva je.

Kaj pa je s sedanjo cikorijo? Kedo je rekel na 17. maja, da mora poitalijančiti Škedenj? Kedo pa so tisti škedenjski prvaki, ki nočejo več govoriti slovensko, ko pridejo do tramvaja; ki opominjajo svoje tovariše, naj ne govorijo slovensko na Korzu v Trstu? To so nasprotniki našega društva. Ravno v njihovih vrstah je toliko cikorije, in tudi zelo stare cikorije, da bi jo imelo vseh 20 škedenjskih trgovcev za vse leto zadosti na prodaj.

Torej le previdni bodite, gospodje, in lepo molčite ker drugače pridejo še lepše stvari na dan, ki marsikateremu niso prijetne. „Edinost“ pa naj rajši molči, če ni natanko o stvareh informirana, da ne bode zopet sama sebe in svojih pristašev bila po zobeh, kakor sedaj. Voščimo ji dober tek z „nekdanjo ali morda še sedanjo cikorijo v Škedenju“.

Iz Istre.

i Hrušica v Istri. Prelepe dneve smo imeli te dni v naši fari. Imeli smo namreč sv. misijon, ki je trajal od 45 do 22 septembra in so ga vodili č. OO. družbe Jezusove, P. Kunstelj, P. Pristov in P. Rakovec z največjo vnemo. Ljudstvo se je vdeleževalo sv. misijona z največjim veseljem in v obilnem številu, pridig in sv. spovedi. Saj je bilo te dni pri sv. spovedi in sv. obhajilu vsega skupaj 2450 ljudi. V torek popoldne smo imeli sklep sv. misijona ob ogromni udeležbi. Sklepní govor je bil na prostem zraven cerkve. Pretresljivo je bilo, ko je koncem govora vse ljudstvo ponovilo krstno obljubo in zmogočnim glasom trikrat odgovorilo: „Se odpovemo“, „Verujemo“, „Hočemo“! Po pridigi je bila slovesna procesija z Najsvetejšim in na to blagoslov s zahvalno pesmijo. Pridige so se gale vsem globoko do srca in upamo, da bo sv. misijon obrodil obilo sadu. Bog povrni č. misijonarjem njihov velik trud!

Razne vesti.

r Najsijajnejše plačani uradnik na svetu je John Hays Hammond, inženir in mineralog neke bogate kapitalistične skupine, ki izčrpljuje razne rudnike v Južni Afriki in Ameriki. Mož je dobival doslej plače neznatno svoto 5 milijonov kron na leto, a sedaj zahteva, naj se mu plača še zviša za pol milijona. Hammond se namerava posvetiti tudi politiki ter je kandidat republikancev za podpredsedniško mesto v ameriških Zjedinjenih državah.

r Dame z lasmi roparjev. — Iz Šangaja poročajo: Angleški parnik Wrong Castle je odplul iz Manile v New York, imajoč na krovu zaboje s človeškimi lasmi, ki so bili odstriženi pri zadnjih nemirih na Filipinih z glav obglavljenih roparjev in revolucionarcev. Vrednost teh las je 10.000 mark. Na parniku je toliko las, da bo na tisoče ameriškanih dam z lasmi zločincev izpopolnilo svoje lase.

r Razbojniški kongres. — Amerikanski listi poročajo, da se bo kmalu vršil razbojniški shod v Ameriki. Na shodu bo okoli 200 razbojnikov; vse vrste te obrti bodo častno zastopane. Najbolj nadarjeni razbojniki in največji lopovi bodo razpravljali razna važna vprašanja zločinskega posla. — Mnogo časa in truda se bo posvetilo teoretičnemu pouku o odpiranju železnih blagajn. Razbojniki upajo, da bo kongres kar najbolje uspel in dobro vplival na skupno postopanje in pravno povzdigo ljudi njihovega poklica. — No kaj takega je mogoče samo v Ameriki, ki je domovina debelih časnihkhih rac.

Prodajalna katoliškega tiskov. društva

ulica delle Poste 9 - v Trstu - ulica delle Poste 9
pri veliki pošti

ima na prodaj: „Pesmi, predstavljene iz raznih tujih izvirnikov“. — Prestavil B Benk, kurat pri usmiljenih bratih v Gorici. 1908. 4 deli. Vsak del 40 vin., vsi štirje deli skupno K 1.40, broširano. Preskrbimo tudi primerno vezane po nizki ceni. Ker je g. B. Benk prestavo in na-

tis na svoje stroške oskrbel in s tem imel nemalo stroškov, prosi se obilo naročil, da se to delo razpeča.

Ravno tam se dobi tudi nova „Družinska pratika“ za leto 1909. Cena 24 v. izvod. Ta pratika ima poleg obilice drugega poučnega berila tudi popis in barvane slike z ozirom na letošnji trojni jubilej. — Razprodajalci dobe: 100 kom. po 17 vin. Ob priliki petdesetletnice mašništva sv. Očeta lepe podobe Pija X. na platnu z lepim, širokim okvirjem za jako nizko ceno 20 K. —

Učni zavod za deklice, šolske sestre v Trstu, via P. Besenghi 6.

Izvrstna lega, krasen razgled na morje in okolico, č st zrak, vrt, novo moderno opravljeno poslopje, električna razsvetljava, kopališče, telovadnica.

V. š. l. 1908-9 se otvori poleg ljudske šole in trgovskega tečaja I. in III. raz. dekliškega liceja z nemškim učnim jezikom in slovenskim in italijanskim tečajem in gospodinjstva šola. Hrana in stanovanje mesečno K 60; za gojenke, ki so samo čez dan v zavodu K 24. Šolnina: za ljudsko šolo in trgovski tečaj po K 10, licej K 10, gospodinjstva šola K 20.

V malo dneh izide v založništvo v Ljubljani, Kopitarjeve ulice št. 6, krasno opremljena

jubilejna Družinska Pratika za leto 1909.

Cena kot doslej 24 vinarjev izvod.

Letošnja „Pratika“ bo presegala po svoji krasni opremi in zbrani vsebini vse dosedanje izdaje, ker bo imela poleg obilice poučnega in zabavnega berila z mnogimi slikami tudi štiri krasno izvršene slike v trobarvnem tisku: Lurške Matere božje, jubilarov papeža Pija X. in cesarja Franca Jožefa I. ter izložbo „Katoliške Bukvarne“ v Ljubljani.

Katol. slov. ljudstvo! Ta jubilejna „Pratika“ je edina naša pratika! Sezite pridno po njej; naj jo pozna vsaka še tako oddaljena slovenska hiša! — Zahtevajte pri trgovcih „Družinsko Pratico“ in ne dajte si usiliti nobene druge!

Kupujte in priporočajte le našo pratiko!

Glavno zalogo imajo: „Katol. Bukvarna“, Prodajalna „Katol. tiskovnega društva“ in nekateri večji trgovci v Ljubljani ter prodajalna tiskovnega društva v Trstu, ulica delle Poste 9.

Cena za razprodajalce pri naročilu do 100 kom. 17. vinarjev izvod, nad 100 kom. pa po 16 vinarjev.

Nova slovenska prodajalna!

Vendar enkrat imamo

 svojo prodajalno v Trstu!

Prva in edina

slovenska prodajalna

za nabozne reči!

Katoliško tiskovno društvo v Trstu

je odprlo po dolgem prizadevanju svojo prodajalno MOLITVENIKOV, ROŽNIVENCEV, SVETINJ, PODOB, KIPOV, MONŠTRANC, KELIHOV, CERKVENIH OBLAČIL, raznih TISKOVIN za župnijske urade, vse pisarniške potrebščine itd. itd. itd. Prodajalna izvršuje tudi NAROČILA IZ DEŽELE točno in hitro. — Dosedaj smo se klanjali tujcem, sedaj pa „SVOJI K SVOJIM!“

Trst - Via delle Poste 9 (pri veliki pošti) - Trst

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani
registr. zadruga z omejeno zavezo

javlja, da je svoje zastopstvo za Trst, Istro, Dalmacijo poverila

Svetku Hanibalu Skerl

v TRSTU

ulica delle Poste šte. 9.

ZALOGA likerja v sodčih in butiljkah JAKOB PERHAVC

TRST — Via delle Acque — TRST
Veliki izbor

vsakovrstnih najfinjših in starih vin v buteljkah.
Postrežba točna. — Cene zmerne. — Se priporoča svojim rojakom za naročbe bodisi na debelo ali na drobno za razne slavnosti, poroke, krste, družinska pogoščenja itd. — Za poletni čas se priporoč malinovec in tamarindo.

Redka prilžnost!

Prodajalna katoliškega tiskovnega društva v Trstu, ulica delle Poste št. 9 (pri veliki pošti) ima sedaj na prodaj krasne jubilejne podobe sv. očeta Pija X. Podobe so velike, izdelane po najnovejši fotografiji sv. očeta v tem jubilejnim letu. Delo izvršeno na platno in v lepem pozlačenem okvirju je gotovo prava krasota v vsaki sobi ali dvorani. Nikar ne zamudite te res lepe prilžnosti, naročite in kupite te krasne podobe, dobite jih tako po ceni, kakor v nobeni tovarni ali prodajalni.

6b pričetku šolskega leta

priporoča

Prodajalna

katol. tisk. društva

ulica delle Poste 9.

svojo zalogo vseh šolskih potrebščin, kakor: peresa, svinčnike, držala, radirke, razni papir, črnilo, tintnike, razne zvezke itd. Zahtevane šolske knjige in tiskovine preskrbimo v najkrajšem času.

Prodajalna razpolaga tudi z raznimi molitveniki, kipi, križi, svečniki, svetinjami, rožni venci, cerkv. opravo itl.

Župne urade opozarjamo

na našo zalogo sveč, po nizki ceni. Čebelno voščen sveče po K 4 90 kg. I. vrste K 4 30 kg, II. vrste K 2 40 kg., okinčane sveče K 3 30 kg.

Na željo oskrbimo tudi ceneje takozvane ekonomicne sveče po K 1 70 kg.

Obrtno in konsumno društvo Sv. Ivan

(pri cerkvi)

registrovana zadruga z omejenim poroštvo

javlja sl. občinstvu, da je svoje prostore preustrojilo v najnovejšem sloju.

Ima na razpolag veliko dvorano v pritličju, najmodernejši pivski salon ter tri sobe rezervirane za krstv poroke in društvene sestanke.

Toči domačevino, istrsko črno, belo vipavsko, kraški teran in refošk v buteljkah.

Za obilni obisk se priporoča: Načelnštvo.

Kupite čevlje

— pri poštenem slovenskem čevljarskem mojstru —

Josipu Stantič

TRST — ulica Rosario št. 2 — TRST
(pri cerkvi sv. Petra v starem mestu.)

— Ta mojster vam postreže po domače, —
z najboljšimi čevlji in po nizki ceni.

Hranilnica in posojilnica v sv. Križu (pri Trstu)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Podpisano načelstvo si usoja naznaniti sl občinstvu, da je otvorilo

hranilnico in posojilnico

za sv. Križ, Zgonik in Nabrežino v sv. Križu št. 188 (Župnišče)

Uradne ure: vsako sredo od 6—7 zvečer. Hranilne vloge se obrestujejo po 4 —. Rentni davek plačuje hranilnica sama. Posojujejo se tudi domače hranilnice, to je posebne pušice za domačo štednjo.

Načelstvo.

LJUDSKA POSOJILNICA IN HRANILNICA

za tržaško občino pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Sprejema hranilne vloge tudi od 4 1/2% Davke plača hranilnica sama.
neudov in jih obrestuje po Za varnost vlog jamčijo udje

(350) z vsem svojim premoženjem v znesku približno tri milijone kron.

Za večje vloge se tudi dajo višje obresti po ustmenem pogovoru s stranko. — Hranilnica in posojilnica je pod nadzorstvom svetoivanske duhovščine. — Vsak krščansko misleč Slovenec naj vlaga svoj denar le pri Ljudski hranilnici in posojilnici pri sv. Ivanu pri Trstu.

Novo pogrebno podjetje

ulica Vincenzo Belini st. 13. (nasproti cerkve sv. Ant. Nov.)

Na razpolago so novi bogato okrašeni mrtvaški vozovi. Bogata zaloga najrazličnejših mrtvaških potrebščin. V zalogi so voščene sveče in krasni venci.

Sprejema se sprevode za mesto, okolico in tudi za prepeljavo v druge kraje in druge dežele.

Cene zelo zmerne.

Telefon 14-02.